

Јелена Миљковић Матић*

*Институт за политичке
студије, Београд*

Гојко Перовић

**О хришћанском
и грађанском
идентитету**

Разматрања о актуелним питањима
духовне ситуације нашег времена

ИСТОРИЈА И КУЛТУРА

Гојко Перовић, 2020,
*О хришћанском и грађанском
идентитету: Разматрања о
актуелним питањима
духовне ситуације нашег
времена,*

Приредио и предговор написао проф. Драган Јаковљевић, Никшић: Институт за српску културу, стр. 174.

Централни део књиге чине двадесетичетири краћа ауторска текста или интервјуа протојереја-ставрофора Гојка Перовића, ректора Цетињске богословије, пароха цетињског и предавача пастирског богословља, који су настали у периоду од преко шест година, од јуна 2013. до октобра 2019. године. Навешћемо неке од наслова који илуструју укупну тему књиге: О неистинама које против Цркве шире неки медији у Црној Гори (интервју ин4с, 20. 10. 2019.); Цивилизацијски пад (колумна Вијести, 04. 06. 2019.); Нема ништа канонски упитно у добијању аутокефалности Жичке архиепископије почетком 13. вијека! (интервју ин4с, фебруар 2019.); Живот Цетињске митрополије – највећи доказ аутокефалности Пећке патријаршије (интервју ин4с, март 2019.); „Агресивно“ Светосавље (отворено писмо предсједнику Црне Горе, Вијести, 22. 10. 2018.); Црногорски Солунци (колумна Вијести, 04. 05. 2018.); Свети Сава у Црној Гори (колумна Вијести, 26. 01. 2015.); Његош и Косово (колумна Вијести, 14. 06. 2013.).

* jelena.miljkovic.matic@ips.ac.rs

Текстовима о. Гојка Перовића претходи предговор приређивача, др Драгана Јаковљевића, професора на никшићком Филозофском факултету и научника са међународним угледом, под насловом „Изазови наше духовно-културне ситуације и тражење примерених одговора: између поретка секуларне државе и ,украјинског синдрома““.

Предговор није ту тек да би се задовољила форма, већ зналачки уводи читаоца у амбијент сложене духовне и друштвене ситуације којом се Перовићеви текстови баве. Јаковљевић у Предговору даје једну малу студију секуларизма, као идеологије и политичке праксе насталих из жеље да економске и политичке структуре преузму друштвену моћ и имовину од цркве. Данас је секуларизам увелико прерастао у свепрожимајући животни и друштвени став у многим земљама у којима је пратећа тзв. грађанска етика - код нас и комунистичка - сменила хришћанску или неку другу верску традицију. Међутим, иако је у већини секуларних друштава одавно нађена здрава мера у односу између цркве и безбожне државе, у

садашњој Црној Гори се појавила апсурдна иницијатива атеистичких државника да се наместо традиционалне Српске православне цркве, на којој почива црногорска државност и историја највећег дела црногорског друштва, декретом секуларне државе установи самостална црногорска црква, као што је то недавно учињено у Украјини. Јаковљевић теоријски разматра однос између цркве и секуларне државе из свих углова, да би нас увео у текстове о. Гојка Перовића које је изабрао за ову књигу као посебно значајан допринос расветљавању највећег броја питања која се појављују у конкретном црногорском случају.

Приређивач је текстове поређао уназад по времену њиховог настанка, почињући са онима из 2019. године а завршавајући са 2013. годином. Одлука за ову обрнуту хронологију може бити објашњена потребом да се најснажнија светлост усмери на најскорије актуелности, а претходне да потом захвати простирање тог снопа светлости низ временску перспективу. Јаковљевић као да није хтео да додатно подиже тензију код читалаца, који

могу бити и сами ангажовани у збивањима, тиме што би одговоре на врућа питања одлагао према крају књиге.

Главна тема књиге јесте, дакле, Српска православна црква у Црној Гори. Ово је тема за коју је аутор текстова, о. Гојко Перовић, школован као богослов и философ, вишеструко мотивисан: потпуно научно компетентан да је разматра, својим звањем упућен да поучава, звањем али и личним осећањима и ставовима надахнут да заступа ствар своје помесне Цркве, те актуелним догађајима покренут да не стоји по страни у ситуацији у којој Христова Црква страда. Спор између црногорских државних званичника и епархија Српске православне цркве које покривају територију Црне Горе траје и добија нове заплете, а читава проблематика вапи за поузданим руковођењем заинтересованог народа кроз опскурну кризу, која у људима изазива недоумице, колебања и сумње. Зналачко излагање, разматрање и тумачење свих аспеката проблема, какво даје о. Гојко Перовић у својим текстовима, детаљно, вишедиманзионално и исцрпно осветљава црногорску ситуацију и упућује на пра-

ви пут за излазак из тешког стања.

Укупан утисак који оставља ова збирка кратких текстова јесте идејна целовитост књиге. И то не кажемо само због више-мање једне тематике која стоји у основи свих ових текстова. Јединственост и доследност Перовићеве мисли потиче у највећој мери од његовог заступања истине. Како знамо да је оно што пише о. Гојко Перовић истина? То је јасно већ само одатле што он своја излагања оснива искључиво на проверљивим чињеницама.

Површно гледано чини се да књига нема научну вредност, пошто се састоји од новинарских кратких форми. Када, пак, „зарони“ у њу, читалац схвата да се налази пред текстовима која имају високу вредност, само им недостају карактеристичне формалне одлике научног текста – подробнија разрада и пратеће информације и коментари у фуснотама.

То што ова књига није збирка научних радова него новинских чланака ствар је околности у којима су текстови настајали и њихове намене. Потребна да се заинтересована јавност упозна

са историјским, канонским, законским, традиционалним, моралним чињеницама, у ширем културном контексту а у вези са спором који је црногорска држава отворила према Српској цркви у Црној Гори налагала је о. Гојку Перовићу да користи једноставну новинарску форму. Ипак, сасвим је јасна научна профилисаност аутора, који ништа не говори ни произвољно нити уопштено, не импровизује, не нагађа. Свака његова теза је аргументована од почетка до краја, заснована искључиво на проверљивим подацима. Само с ослоном на чињенице он прави поређења или изводи закључке, користећи логички беспрекорно резонавање и одмерену дозу финог и умесног хумора, а све то износи у прегледним реченицама.

Стилски квалитети су веома важни зато што естетиком текста оснажују аргументе. А то је веома важно у ситуацији у којој је потребно допрети до што више људи, јер супротна страна, са ауторитетом и моћи државе, користи и нечасна средства да дискредитује Српску цркву и оне који је заступају. Поред тога, текстови високог квалитета намењени најширој пуб-

лици представљају сведочанство поштовања које њихов аутор има према потенцијалним читаоцима – дакле, према људима уопште, било ког статуса, а посебно, природно, према својим црногорским суграђанима који морају бити и највише заинтересовани да у потпуности и исправно схвате шта им се догађа у њиховој земљи, у њиховом народу, са њиховом Црквом и њиховим државницима.

Поред своје главне намене – да мисли и осећања читалаца упуту у правом смеру у вези са нападима који се против Српске православне цркве изводе данас у Црној Гори – књига *О хришћанском и грађанском идентитету* остварује још једну, непланирану корист. У епохи у којој у медијима превладавају квалитети који воде народе у моралну и културну пропаст, новинарски текстови о. Гојка Перовића јесу пример најбоље традиције модерне Европе, а то је озбиљан и достојанствен грађански дух као оквир за комуникацију, који је укорењен у миленијумској хришћанској етици, ако већ не и у вери.

Што се тиче централне теме књиге, најчвршћи ослонац изложеној аргументацији против овог немилог

поглавља у историји Црне Горе представља чињеница да, како је писао Св. Николај Српски, „благодат је Божја та која учи, води, пастирствује“, а „свештеник је са суд те неисказане, страшне и сведовољне силе благодатне.“ (*Охридски пролог*, беседа за 30. мај/12. јун). То је свакако случај и овде, са свештеником Гојком Перовићем и његовим речима које упућује народу.

Верујемо да ће силом из истог непресушног извора благодати и ова књига, настала трудом писца о. Гојка Перовића и приређивача проф. Драгана Јаковљевића, проширити исправно разумевање ситуације и изван граница Црне Горе, тако што ће привући и освојити срца истинољубивих и поштених људи - верског и секуларног опредељења подједнако.

---

* Овај рад је примљен 10. априла 2021. године, а прихваћен на састанку Редакције 12. јула 2021. године.